

12. Економіка та управління підприємствами, галузями, комплексами

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ МАТЕРІАЛЬНИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ

К.е.н., доц. Н.О. Селезньова; І.С. Казакова

Автомобільно-дорожній інститут ДВНЗ «ДонНТУ», м. Горлівка, Україна

Постановка проблеми. Сучасне управління промисловими підприємствами, засноване на використанні логістичного підходу, вимагає комплексного врахування всіх особливостей матеріального потоку, а тому більш глибокого дослідження його економічної сутності та чинників формування.

Аналіз досліджень та публікацій. Аналіз наукових досліджень показав, що питання визначення та сучасних принципів управління матеріальними потоками розглядалися такими вченими, як Д. Бауерсокс [1], Д. Клосс [1], А.М. Гаджинський [2], Дж. Джонсон [3], А.Г. Кальченко [4], Є.В. Крикавський [5], М. Линдерс [6], Л.Б. Миротин [7]. Але в дослідженнях цих авторів відсутній єдиний підхід до визначення поняття «матеріальний потік».

Метою публікації є уточнення визначення матеріальний потік з врахуванням його динамічних особливостей.

Основні результати дослідження. На основі теоретичних підходів вітчизняних та зарубіжних фахівців з логістики зміст поняття «матеріальний потік» у різних дослідників має свої особливості. Підходи вітчизняних і закордонних вчених до змісту поняття матеріального потоку можна умовно поділити за такими напрямками [1-7] :

1) матеріальний потік розглядається як сукупність товарно-матеріальних цінностей, вантажів, деталей, ресурсів;

- 2) матеріальний потік характеризується як сукупність операцій, процесів, ланок;
- 3) матеріальний потік ототожнюється з продукцією;
- 4) матеріальний потік складається з потоку матеріальних ресурсів або матеріальних цінностей;
- 5) під матеріальним потоком розуміється потік засобів виробництва.

Таким чином, аналізуючи все вище перелічене слід зазначити, що вітчизняні та зарубіжні фахівці розглядають матеріальний потік або у вигляді сукупності окремих елементів потоку чи процесів, або у вигляді продукції, або у вигляді потоку матеріальних ресурсів чи цінностей, або у вигляді засобів виробництва і запасів. Але жодне з наведених стверджень не відображає в повній мірі сутності матеріального потоку. Поняття потік та потоковий процес є основними для розуміння сутності логістичних процесів. Саме поняття «потік» в науковій літературі досить детально досліджено з точки зору математики, економіки та логістики. Більшістю авторів він представляється як сукупність однорідних об'єктів, які сприймаються як єдине ціле. Потік існує у вигляді процесу на певному часовому інтервалі, і відповідно він визначається за конкретний період часу. Узагальнивши різні підходи, які існують в логістиці і в тому чи іншому ступені відображають різні сторони цього поняття, запропонуємо наступну трактовку потоку. З точки зору логістики потік – це економічна величина, яка характеризує структурно взаємопов'язані елементи, які сприймаються як єдине ціле та піддаються динамічним змінам за певний період часу. Однак в цьому визначенні присутня певна частка невизначеності. Так, при рівності поповнення та витрачання запасів значення потоку буде нульовим, хоча потоковий процес при цьому може йти досить ефективно. Тому, потік необхідно розглядати як керовану підсистему в складі загальної системи управління підприємством, яка існує в просторі чотирьох змінних – часової, просторової, кількісної та якісної [1, с.107].

Узагальнюючи підходи вітчизняних та зарубіжних фахівців з логістики стосовно тлумачення поняття матеріального потоку можна стверджувати, що

представлення його у вигляді сукупності логістичних операцій, розуміючи під цим множину елементів, які мають загальні властивості, суттєві для їх характеристики, але необов'язково системні, дозволяє найбільш повно врахувати особливості потокових процесів. Під логістичними операціями в даному випадку розуміється відокремлена сукупність дій, спрямованих на перетворення матеріальних потоків з реалізації логістичних функцій через систему логістичних відносин в межах встановлених цілей. Але суттєвим недоліком даного підходу є те, що запропоноване визначення відображає не повною мірою динамічність властивостей матеріального потоку у змінному середовищі і розглядаючи його в межах логістичної системи «закупівля – виробництво – розподіл» не враховує всі властиві їй характеристики, в тому числі і системні.

З огляду на все вище зазначене, можна стверджувати, що матеріальний потік слід вважати сукупністю предметів праці, що послідовно змінюють уречевлену форму в межах логістичної системи, приймаючи в результаті руху форму готової продукції.

Висновок. На основі підходів вітчизняних та зарубіжних фахівців з логістики конкретизовано тлумачення поняття «матеріальний потік», який є основним об'єктом дослідження логістики. Так як вивчення матеріального потоку є основою для оптимізації технологічних процесів виробництва, матеріально-технічного забезпечення, транспортування та реалізації продукції, проектування виробничих, складських, допоміжних приміщень та створення високоефективної структури управління промисловим підприємством, то у зв'язку з цим виникає ряд проблем, які потребують подальшого розв'язання: розгляд питання управління рухом матеріальних потоків підприємства в межах його логістичної системи, аналіз факторів, що впливають на його формування і розробка системи показників його оцінки.

Література

1. Бауэрсокс Дональд Дж. Логистика: интегрированная цепь поставок / Бауэрсокс Дональд Дж., Клосс Дейвид Дж.; пер. с англ. – М. : Олимп-Бизнес, 2001. – 640 с.
2. Гаджинский А.М. Практикум по логистике / А.М. Гаджинский – [2-е изд., перераб. и доп.] – М. : Маркетинг, 2001. – 180 с.
3. Джеймс С. Джонсон. Современная логистика / Джеймс Джонсон, Дональд Ф. Вуд, Дэниел Л. Вордлоу, Поль Р. Мэрфи; пер. с англ. – М. : Вильямс, 2002. – 624 с.
4. Кальченко А.Г. Логістика : [навчальний посібник] / А.Г. Кальченко. – К. : КНЕУ, 2002. – 148 с.
5. Крикавський Є.В. Промисловий маркетинг і логістика : [навчальний посібник] / Є.В. Крикавський, Н.І. Чухрай – Львів : Вид-во Нац. Ун-ту «Львівська політехніка», 2004. – 448 с.
6. Линдерс Майкл Р. Управление снабжением и запасами. Логистика / М.Р. Линдерс, Х.Е. Фирон . – СПб. : Виктория-плюс, 2002 . – 768 с.
7. Миротин Л.Б. Эффективная логистика / Л.Б.Миротин, Ы.Э. Ташбаев, О.Г. Порошина – М. : Экзамен, 2002 . – 160 с.